

ლიტერატურული გაზეთი

დეკემბრის 30

კრიტიკა ჩვენი ლიტერატურული ფრონტის ჩამორჩენილი დარგია. კრიტიკა მწერალს ზოგჯერ ვერ აძლევს სწორ ორიენტაციას და დაშვებულ შეცდომათა გამოსწორებაში არ ეხმარება. ჩვეულებრივად კრიტიკაში ორი უარყოფითი ტენდენციის არსებობაზე მიუთითებენ. იგი ცალმხრივია: ან გადაჭარბებული ხობა ან კი განადგურება. ასეთ შემთხვევაში, კრიტიკა აღარ ეხმარება მწერალს, კრიტიკოსსა და მწერალს შორის ურთიერთზე მოქმედება ირღვევა.

მწერალი ერთგვარი უნდობლობით ეპყრობა კრიტიკას. ჩვენს ლიტერატურულ ცხოვრებაში კრიტიკამ ვერ კიდევ ვერ მოიპოვა შესაფერი ავტორიტეტი. ამის ერთერთი მიზეზი იმაში მდგომარეობს, რომ კრიტიკა მრავალ შემთხვევაში მწერალს მთელ სიმაართეს არ ელაპარაკება მის შემოქმედებაზე. მწერლის ნაწარმოებთა გარჩევისას საკმაოდ დიდი ნაწილი ჩვენი კრიტიკული კადრებისა ნაკლავანებათა მხალღ ზერეულ აღნიშვნით კმაყოფილდება. კრიტიკა არ არევის ამ ნაკლავანებათა გამომწვევ მიზეზებს, ზოგჯერ ჩქმალად დადებით მხარეებს და არ განიხილავს მხატვრულ პროდუქციას შინაარსისა და ფორმის მთლიანობაში.

აღსანიშნავია აგრეთვე ის გარემოებაც, რომ ჩვენი კრიტიკა ვერ კიდევ ვერ აგას საკმაოდ მაღალ თეორიულ დონეზე. მას მთელ რიგ შემთხვევაში აკლია შესაფერი იდეური სიღრმე და მხატვრული შემოქმედების სპეციფიკის დაუფლება. აშკარაა მხატვრული ფორმის უგულვებლყოფის მიტად მავნე ტენდენცია. კიდევ მეტი ღარიბი ფორმა ზოგჯერ პრინციპშიაც კი აუკეთ.

ჩვენ აღვნიშნეთ კრიტიკის ჩამორჩენა, მივუთითეთ დეფექტებზე. მაგრამ ეს არაერთა რემთხვევაში იმას არ ნიშნავს, რომ ჩვენ ამ დარგში არ გვქონდეს განვითარება. წამოიზარდენ და მომწოდენ კრიტიკის ახალი კადრები. ჩვენი კრიტიკა კომუნისტური პარტიის იდეების გამტარებელია მწერლობაში. იგი მათი აღზრდის მთავარი იარაღია და ეს იმიტომ, რომ ჩვენი კრიტიკა ძირითადად მარქსისტულ-ლენინური კრიტიკაა, კრიტიკამ საკმაოდ დიდი მუშაობა ჩატარა, რომ ეხმარება და შებრძოლებოდა ანტიპროლეტარულ იდეოლოგიის გამოვლინებებს, ნაციონალიზმის რეციდივებს ლიტერატურაში. იგი ებძვოდა ლიტერატურაში კლასობრივი მტრის ავტენტურს და აწარმოებდა მწერლებს შორის იდეურ მუშაობას. კრიტიკის შეუფასებლობას, დისკრედიტაციის შემთხვევებს, რომელთაც სამწუხაროდ ჩვენს მწერლებს შორის ზოგჯერ ადგილი აქვთ, ენერგიულად უნდა შევებრძოლოთ. უდალა, რომ ხშირად ზოგიერთი მწერლის მხრივ კრიტიკაზე თავდასხმას უფრო სხვა წმინდა იდეური ხასიათის მოტივი უძევს საფუძვლად, ვიდრე საბჭოთა ლიტერატურისადმი მოჩვენებითი „გულშემატკივრობა“. ასეთები არ ითმენენ კრიტიკას მისი იდეურობის გამო.

კრიტიკის წინაშე მტრად საპასუხისმგებლო ამოცანები დგას. მან უნდა უხელმძღვანელოს საბჭოთა ლიტერატურას, გაარკვიოს მხატვრული შემოქმედების განვითარების გზები. უნდა შევიმუშავოთ ისეთი ტიპი კრიტიკის, რომელიც ამა თუ იმ ნაწარმოებზე შეეხება არა იზოლირებულად, მოწყვეტილად სინამდვილიდან, არამედ განიხილავს მის გამომწვევ პროცესებს, თვით წამოაყენებს და დაამუშავებს პუბ-

ლიცისტის საშუალებებით თემებს, რომელთაც ჩვენი ცხოვრება და მწერლობა აყენებს. ამ მხრივ განსაკუთრებით ჩვენ უნდა შევისწავლოთ ძველკრიტიკოსთა—ბელინსკის, დობროლიუზოვის, ჩერნიშევსკის და სხვ. საუკეთესო ტრადიციები.

ჩვენი კრიტიკოსებისათვის მაღალ იდეოლოგიასთან ერთად დამახასიათებელი უნდა იყოს სრული დაუფლება მხატვრული ფორმის ანალიზის პრობლემებისა. მას უნდა ექნეს მძაფრი მხატვრული ალღო და გემოვნება. რაც მთავარია, ჩვენმა კრიტიკამ კიდევ უფრო უნდა გამაზიანოს ბოლშევიკური სიუზიზლე, რომ თავის დროზე გამოამუშავოს ანტიპროლეტარული, ნაციონალისტური იდეოლოგიის ნაშთები ჩვენს ლიტერატურაში.

უნდა აღინიშნოს, რომ ჩვენი კრიტიკა მთელის სიძლიერით ვერ კიდევ ვერ ამხელს კლასობრივად უცხო გავლენებს ჩვენს ლიტერატურაში. ამხანაგური დახმარება საბჭოთა მწერლის მიერ დაშვებულ შეცდომათა გამოსასწორებლად, მაგრამ დაუნდობელი მხილება და შეუბრალებლობა კლასობრივი მტრისა და მისი ავტენტური საღმი საბჭოთა მწერლების რიგებში,—აი მთავარი მოთხოვნა ჩვენი კრიტიკოსისადმი.

როგორც უკვე გამოქვეყნებული იყო, საბჭოთა მწერლების ორგანიზაციის საკავშირო იანერის პლენუმზე დღის წესრიგის ცენტრალური პუნქტია—მოხსენება კრიტიკის მდგომარეობის შესახებ. საქ. საბჭოთა მწერლების კავშირი პლენუმისათვის სამუადისის პროცესში ჩატარებს მთელ რიგ მოხსენებებს—სოციალისტური რეალიზმის შესახებ, დაამუშავებს კრიტიკის პრობლემებს. ათი დანებისათვის მოწვეული იქნება რესპუბლიკური თათბირი, რომელზედაც დამუშავდება საქართველოში ლიტერატურული კრიტიკის საკითხები. ჩვენს ლიტერატურულ პრესაში ახლავ უნდა გაიშალოს ფართო თეორიული დისკუსია ამ თემაზე. პრესაში წარმოებული დისკუსია უნდა შეეხოს როგორც ლიტერატურული კრიტიკის საერთო პრობლემებს, ისე ჩვენს კონკრეტულ მასალას. საფუძვლიანად უნდა შემოწმდეს ჩვენი საგამომცემლო ორგანოების პროდუქცია ამ მხრივ. ჩვენი გამომცემლობანი ზოგჯერ წიგნებად უშვებენ არსებითად გადაუმუშავებელი სახით იმ კრიტიკოსთა სტატიებს, რომლებიც წარსულში უხეშ შეცდომებს უშვებდნენ. ასეთი სტატიების ძირითადში თავისი პირვანდელი სახით გამოცემა დღევანდელ პირობებში უთუოდ შეცდომაა.

იმისათვის, რომ კრიტიკოსთა შორის მუშაობას მიეცეს გემიანი ხასიათი და დამკვიდრდეს ერთგვარი სისტემა, უზრუნველყოფილი იქნას ჩვენი კრიტიკული კადრებისათვის ნორმალური მუშაობის პირობები, მწერალთა კავშირში ჩამოყალიბდა კრიტიკოსთა სექცია. სექცია შემოიკრებს თავის გარშემო კრიტიკის დარგში ყველა არსებულ შემოქმედებით ძალებს და გარკვეული გემის მიხედვით წარმართავს მათ მუშაობას.

საბჭოთა კრიტიკის ყველა შემოქმედებით ძალეების გაერთიანება ჩვენი პარტიის ხაზის საფუძველზე საუკეთესო პირობაა იმისათვის, რომ ჩვენმა სალიტერატურო კრიტიკამ ღირსეულად შეასრულოს საბჭოთა ლიტერატურის ხელმძღვანელის როლი.

დ. დემეტრაძე

„ოთხი თაობა“

ნახატი შ. მაიაშვილისა

კლასობრივი ბრძოლის სადარაჯოზე

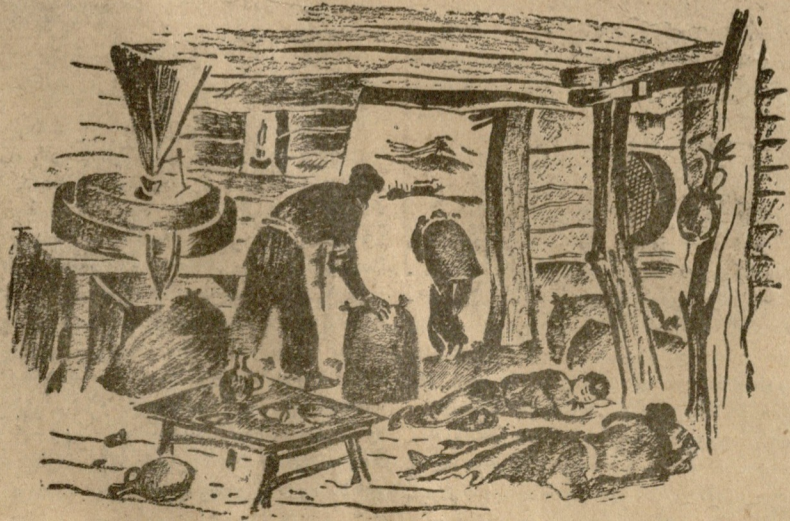
განუსაზღვრელია ჩვენი ქვეყნის მშრომელი ხალხის მწუხარება და აღშფოთება კომუნისტური პარტიის ერთ-ერთი საუკეთესო ხელმძღვანელის, პროლეტარული რევოლუციის უდიდესი ტრიბუნის—ამხ. კიროვის—კლასობრივი მტრის მიერ ვერაგულად მოკვლის გამო. დორბლმორეულმა მტერმა თავის სისხლიანი ხელი აღმართა იმ ადამიანზე, რომელმაც მთელი თავისი ცხოვრების მანძილზე, ახალი ქვეყნის გამარჯვებისათვის თავდადებული ბრძოლა აწარმოვა ხალხის მტრების წინააღმდეგ.

ამხ. კიროვი უდიდეს გამარჯვებათა ორგანიზატორი იყო სოციალისტური მშენებლობის ყოველ დარგში—მან იდეურად და პოლიტიკურად გაანადგურა ანტი-საბჭოთა ზინოვიევის ოპოზიცია, მტკიცედ დარაზმა ლენინგრადის ორგანიზაცია პარტიის გენერალური ხაზის გარშემო, ლენინისა და სტალინის დროის ქვეშ. სწორედ ამიტომ ზინოვიევის ანტიპარტიული ჯგუფის გამხეცველმა კონტრრევოლუციურმა ნაძირალემმა მოკლეს ამხ. კიროვი. განადგურებულმა პოლიტიკურ ბრძოლაში ამ გაიძვირებმა მიმართეს ფაშისტურ საშუალებებს.

ამხ. კიროვის მკვლელის, ზინოვიევის ანტისაბჭოთა ჯგუფის წევრის ნიკოლაევის ხელში რევოლუციური შემთხვევით არ აღმოჩენილა. ზინოვიევის, კამენევის... ედვოკიმოვის, ზალუცკის... ბაკაევის... გარდინის, კუკლინის, კოტლონიოვის, რუმბინცევის, შატსკის, ტოლმაზოვის სახელები ერთხელ კიდევ მოაგონებენ პარტიას. კომკავშირს, მშრომელთა ფართო მასებს ზინოვიევის ოპოზიციის მრავალი წლების განმავლობაში ორჭოფულ, ანტიპარტიულ, კონტრრევოლუციურ მუშაობაზე. ცნობილია ზინოვიევისა და კამენევის გამყიდველური ბუნება. რევოლუციის ყოველ გადაწყვეტ მომენტში ისინი განსაკუთრებით აშკარად ამჟღავნებდნენ თავის ნამდვილ სახეს—მუშათა კლასის ინტერესების დამცემლობისას. პარტიის წინააღმდეგ ბრძოლას. ოქტომბრის წინაპერიოდინ დაწყებული, ისინი აგრძელებდნენ სოციალისტური რევოლუციის ყველა შემდგომ წლებში.

უპრინციპო შეკავშირება სხვა ანტიპარტიულ ოპოზიციებთან კონტრრევოლუციონერ ტროცკისთან დამახასიათებელი იყო მათი დამცემლური მუშაობის. ისინი იზიდავდნენ თავიანთ საიდუმლო ორგანიზაციაში პარტიისა და კომკავშირის შემთხვევით გახრწილ ელემენტებს და უნერგავდნენ მათ პარტიისადმი, მის ბელადებისადმი ცხოველურ სიძულვილს. ზინოვიევის ანტისაბჭოთა ჯგუფის ერთ მუქა ხროვას სურდა ამ გასროლით დეზორგანიზაცია შეეტანა ჩვენს რიგებში. მათი მიზანი იყო შეეჩერებიათ ჩვენი ძლიერმოხილი ყველა უკლასო სოციალისტური საზოგადოებისაკენ. მაგრამ ჩვენი ქვეყნის მშრომელმა მასებმა მტრის მუხანათურ გასროლას უპასუხეს მუშაობის კიდევ უფრო გაძლიერებით სოციალისტური მშენებლობის ყოველ დარგში, ჩვენი სოციალისტური სამშობლო კიდევ უფრო მტკიცედ დაიარაზმა კომუნისტური პარტიისა და მისი ბელადის ამხ. სტალინის გარშემო. განუსაზღვრელი სიყვარული პარტიისადმი, აღშფოთება და სიძულვილი ამხ. კიროვის საზიზღარ მკვლელისადმი,—ასეთია ჩვენი ქვეყნის მშრომელი მასების, საბჭოთა ინტელექციციის ხმა. კლასობრივი მტრის ნარჩენები პროლეტარული დიქტატურის რკინის ხელით ძირშივე იქნება აღკვეთილი. ფაშისტურ ხროვას ჩვენ შეუბრალებლად გავანადგურებთ.

რა თქმა უნდა, ლიტერატურის დარგშიც კლასობრივი ბრძოლა თავის გამოხატულებას პოულობს. ჩვენ ზოგჯერ საქმე გვაქვს ანტიპროლეტარულ, ნაციონალისტური იდეოლოგიის, კონტრრევოლუციის, ტროცკისტულ-ზინოვიეურ იდეათა ცალკე გამოვლინებებთან. ჩვენი ამოცანაა გავაძლიეროთ ბოლშევიკური სიუზიზლე ლიტერატურაში, რომ თავის დროზე ვამხილოთ და მედგარად შევებრძოლოთ მტრულ განწყობილებებს კლასობრივი მტრის პირწაგარბნილი ავენტის პოეზიის ფორმაში გამოსვლის ერთერთ ფაქტს ჩვენ ჩვენი გაზეთის დღევანდელ ნომერშიაც ვამტყავნებთ).

საბავშვო წიგნის ილუსტრაცია

მხატვარ ს. მაიაშვილისა

ოქტომბრის რევოლუციამდე საბჭოთა უკრაინის საუკეთესო პოეტი იყო სიმბოლიზმის და ისტიკურ-რელიგიურ განწყობილებათა ტყვე...

ტირინას სწამდა, რომ უკრაინას მოველონებოდა თვისი მოსე და ალტეის ქვეყნისაკენ წაიყვანდა მას, მაგრამ მალე დაინახა, რომ ეს ახლად მოველენილი მესიები—პეტლიურა, სკაროპადასკი და სხვ.—გერმანული იმპერიალიზმის მეტისმეტად პროზაული აგენტები იყვნენ—და პეტლი—მის სოფლმხედველობაში...

ტირინას შემოქმედებით მეთოდში—ხდება უდიდესი გარდატეხა. ეს უკანასკნელი შესანიშნავია იმით, რომ ტირინას მსგავსად პროლეტარულ რევოლუციასთან მისულ მრავალ პოეტებსა, არ გაუშვია რევოლუციისადმი მიძღვნილ საერთო-დეკლამატორ „სიმღერების“ პერიოდი. მან იმ თავითვე შესძლო სრულყოფილ შემოქმედებით ეპასუხებია უკრაინაში დატრიალებულ...

ფეროს და ატომის ბირთვს, რომ მეტალურგიის დონებთან ერთად იზრდება ახალი აღმართები და ლატაკები ჩაუჯდენ მეცნიერებას. პოეტისათვის იდესლაც ნაზროდნიკული შარავანდედით მოსილი სელიანსტო (გლენხობა) სოციალისტური ინდუსტრიის კადრებს ავსებს: გლენის გოგონა ოლესია კულიცი მთხუც დედამის დაუკითხავად ტრაქტორისტთა კურსებზე მიიპარება. ახალი უკრაინის სიბრძნე რკინა-ბატონის დღეებსა და შრომანაშაო-ამბობს ტირინა.

ტირინას შემოქმედება თავისუფლად და უშუალოდ მიდის მასებში, რადგან მისი სტილი, მისი ენა არ არის ლაბორატორულ-ხელოვნური, არამედ უფად სარგებლობს ხალხური ენის საუკეთესო ელემენტების მონაცემით და იმავე დროს გამდიდრებულია დიდი ოსტატის ორგანიული და ღრმა მუსიკალობით. მისა „ჩემი დღიურიდან“ და „ვეტიკობოთ კომუნით“ ერთ და იმავე დროს ლექსიცაა და პროზაც, მაგრამ შესრულებული არა გაცივით „ლექსი პროზით“ აქ მიგნებულია ახალი ინსტრუმენტალობა, ახალი ოსტატობა.

დრამატულ პოემაში „სკოტორდა“ ტირინას აღებული აქვს მე-18 საუკუნე უკრაინაში მომხდარი გლენთა აჯანყება (კოლივიშჩინა), სადაც, ბარიკადის ორთავე მხარეზე, სხვათა შორის, ვხვდებით თავად ხერხეულიძეს და მის წინააღმდეგ აჯანყებულ ყმას ვახტანგს. ერთერთ მოქმედ პირს, მემამულე ქალს, ტირინა მოწოდებში ასეთ რეპლიკას აძლევს: „მამ თქვენ და ვით გურამი შვილი ხართ? ძალიან კარგი! ეს...

პავლო ტირინა

ნახატი ს. კეცხოველისა

თოვლში თვალი გახელოდა, ის ცხენიდან წამოვარდნილი... —ჰე. დიდიბა სახელმწიფოს მის ფახავთან ზარსა...

სუსტი ხელი მიამს ახლოს, საღ გულია ფართალით. ო, როგორ სურს კიდე ნახოს ეს ბრწყინვალე ჯამთარი.

დრო იქმ—მბრს ყოველ მხრიდან ჩხვდა შუშოვარნი. მპარს ყანაბალით შიფრინდა შავი, შავი ყორანი.

რომ გახვდა: ირგვლივ ბნელად დაბარბაცდა მიწაოკრი... სიკვდილის წინ თურმე ყველას, ჩვენ გვიმხვდა—მშვიდობით!..

მოდანჯე

ძველ საყვარტან, მომადანჯე შკინაშული. ჯანში... ბალაოვას მხარეს ვაქლავით, ერთხად ბაიბახინა.

მონობისა დავლავით ხუნდავს ჰეი, ცხენავა-ნახავამის... აქიწინდენ, ბაზუზუნდენ, ცა დროშობით დახატენ.

ძველ საყვარტან, მომადანჯე დავკამილან დედაბი. გაუხათე ჩემ შვილს გზაზე, მთავარს, შენ გავმადრებნი.

ველზე, მტკვრი მიქრის ღრუშულად. სიჩუშა საყვარტან. შორს ლაშვარაშე მოიქმეშვრა, სალაშა... დალამდა...

თარგამნი უკრაინულიდან დავით გაჩეჩილაძისა

ახალგაზრდა მწერლების იდეოლოგიური ჩავარდნები

პარლო მელაძე

მსოფლიოს ერთ მეექვსედზე სოციალიზმის ტრიუმფალური გამარჯვება ჩვენ მოვიპოვეთ უდიდესი სიბნელეების დაძლევის გზით და სხვა-დასხვა ჯგურის კლასიური მტრების განადგურებით. ამ განადგურებული მტრის ნარჩენები ჯერ კიდევ ცოცხლობენ და ზოგჯერ გააქტივებინასაც ცდილობენ. ყოველად შეუძლებელია ამ ნარჩენებს გავლენა არ ჰქონდეს ჩვენი მწერლების ზოგიერთ ნაწილზე. ასეთ გავლენებს ვხვდებით ზოგიერთ ახალგაზრდა მწერლების ნაშუქვარში. მათში არის ნაწილი ახალგაზრდა ავტორებისა, რომელთა იდეური სამყარო უცხოა ჩვენი კლასისათვის. ჩვენი მარქსისტული კრიტიკის სისუსტეა, რომ ამ ახალგაზრდა მწერლების ჩავარდნები დროზე არ იქნა ნიღაბხილი.

ამ ლექსში გვა და გვა ლაპარაკობს აუტანელ ზამთარზე, ბელურების დაღუპვის შესახებ და ბოლოში დაასკვნის „არწივები ხომ გადარჩებიან, ხომ შეხვდებიან ახალ ნამქერებს“.

დასახელებულ ავტორს არ შეგვიძლიან გამოვთხოთ ვიორგი შატბერაშვილი. აღნიშნულმა ავტორმა „სალიტერატურა გავთვის“ 1934 წლის № 14-ში დაბეჭდა ლექსი „წერილი ახალგაზრდებს“. ეს ლექსი ჩვენ მიგვაჩინა ზემოთ დასახილვად იდეური გეზის ერთგვარ დასკვნად. შატბერაშვილი უფრო მოჭრებულ და თავისებურ ფორმებში ცდილობს ანტირევოლუციური აზრების შემოპარებას და აღნიშნულ ლექსში იძლევა ამ აზრების განვითარებას. ამ ლექსში შატბერაშვილი ახალგაზრდებს მოუწოდებს და მათ მიმართავს:

—დავდივარ ქვეყნად შევცქერი ზეცას გვა გაშლილია არა ვარდების, არა დაფურთხებით, როგორც ოდესლაც ხატავდა სიყრმის შარავანდედი. ის მოგონებით ვერ შეგვაშფოთებს რა არის ჩვენთვის ბავშობის დღენი. შემოდგომაზე დაკარგულ ფოთლებს, ვარდობის თვეში გაშლიან ხენი“.

როგორც ხედავთ შატბერაშვილი აშკარად ლაპარაკობს, რომ დღევანდელი ჩვენი ყოფა არ არის ისეთი, როგორსაც ჩვენ მოველოდითო. მას ეს მიანიჩა შემოდგომაზე დაკარგულ ფოთლებად. და ამიტომაც არის რომ იგი იფუნებობს ვარდობის თვის დადგომაზე, როდესაც ეს ხეები კვლავ მოისხამენ ფოთლებს. ამიტომაც არის, რომ იგი ახალგაზრდებს ხმამაღლა მიმართავს:

—ჩვენ პაბუკები ერთად ვყოფილვართ, ერთად შევეწროთ დავაუკაცებას. აიყრებიან შემდეგ შტოები ნაშში, წვიმაში, რტო გაუხრეღად, გაშლიან ჩრდილებს განმარტებით და გადვებან განზე მუხებდა:

... და თუ კი სხედან ბუდეში სადმე ნორჩი ბარტყები ქარისშლებისა, ეტყვიან ქებას ამ წელიწადებს და არწივებად აიშლებიან. დავდივართ ქვეყნად... ასე შეგხარით, ვერტფიალებით მომავლის არდილის... და ახალგაზრდებს სულით ჩვენ გვარებს შევხვებით სადმე დიდ მომავალში“.

ლექსის რეაქციური აზრი აშკარაა. იგი რაღაც სხვა, არაჩვეულებური დიდ მომავლის, რაღაც დიად არდილის ტრფიალის შესახებ ლაპარაკობს. იგი პირდაპირ წერს, რომ „ახალგაზრდებს სულით ჩვენ გვარებს შეხვებით სადმე დიდ მომავალში“. რა გამოდის აქედან, თუ არა ის, რომ შატბერაშვილი თაფს-თაფის ახალგაზრდებს ეძებს მომავალში. ეს ლექსი მებრძოლი რეაქციური ოპტიმიზმითაა სავსე.

მამოძრავებელ ფაქტორად შატბერაშვილის მიერ ამ ლექსში აღებულია სისხლი, რომლითაც მემკვიდრეების სისხლი გადმოდის მათში წვეთებში და მათი სხეულის მონათესავე სისხლს უერთდება და ცდილობს ამ შეერთებული სისხლით გაცაცხლოს ის აღმართები, წამოაყენოს ფეხზე ისინი, რომლებიც ციმბირის გზებზე ახლა დაცემულან, რომელთა თვალები ჯერ კიდევ არ ჩამქრალა, რომ მათ კიდევ ახარებს რაღაც იმედის შუქი და სხვა.

ვინ არის ის ხალხი, რომელთა თვალებს ჯერ კიდევ შემარჩინიათ იმედის შუქი ვით ბედის წერა? ვის გულისხმობს აქ შატბერაშვილი, თუ არა ჩვენი რევოლუციის მიერ განადგურებული მტრის, რომელთა უკანასკნელ ნამსხვრევებს „ბედის წერასავით შერჩენიათ იმედის შუქი“. ვის გულისხმობს აგრეთვე იგი, როცა ამბობს: „რომ არა ერთი მგზავრი ჰაბუკი, მისი თვალებით დაიწყებს ცქერას“.

აქ შატბერაშვილი აშკარად, პირდაპირ და გაბედულად ანივთარებს კონტრრევოლუციურ აზრებს, იგი ჩვენ გვევლინება იმ-მცირერიცხოვან ახალგაზრდათა განწყობილების გამოხატულებად, რომლებიც ჯერ კიდევ წარსულით ხაზრდობენ, წარსულით სუნთქვენ და ამ წარსულიდან ცდილობენ სადაც „დიდ მომავალში“ შეხტომას თანამედრობის გარეშე.

შატბერაშვილი თავის კონტრრევოლუციურ ხაზს პოეზიაში დღითიდღე აგრძელებს. ამის საუკეთესო ილუსტრაციას იძლევა 1934 წ. უფრონალ „მნათობის“ № 9-ში მოთავსებული ლექსი „დასაწყისი განთიადისა“, „მოგონებები კახეთში ხეტიალიდან“ მიძღვნილი ვინმე თ... ჩ... ლს... (?) ეს ლექსი წარმოადგენს „წერილი ახალგაზრდობის“ იდეოლოგიურ გაგრძელებას და გადრმავებას. ავტორი აქაც ჩვენთვის უცხო ხმაზე მღერის, იგი წარსულს დასტირის, დღევანდლობას ივიწყებს და ისევ რაღაც სხვა-განთიადის დასაწყისს“ შეხარის. ეს ლექსიც რეაქციუ-

რი ოპტიმიზმის კონკრეტული გამოხატულებაა.

ავტორი ისევ სადაც შორს სხვა არაჩვენი „მომავლისაკენ“ იხედება არა თანამედროვე, არა საბჭოთა გადებით, არამედ მომავალად კლასის ნაპირალების განწყობილებებით. იგი უცხო კლასის ნარჩენების მძლავრ იდეოლოგიურ დაწოვას განიცდის. აქ, კიდევ ვიმეორებთ, წვრილფეხა, კლასობრივ მტრის ფინეა ყვეს. რაღა ბევრი გავარტელოთ: გ. შატბერაშვილი მოქცეულია ვიდაც თ... ჩ... ლს კონტრრევოლუციურ გავლენის ქვეშ, ჩ—ლს რომელსაც იგი კახეთში შეხვდა, რომელსაც და-შორდა, მის დაკარგვას მისტირის და ამ ტირილში შლის თავის აზრებს ჩვენი თანამედროვეობის შესახებ. წარმოიდგინეთ თურმე პოეტისათვის ეს ცხოვრება არაფერია.

პოეტმა ამ ლექსში ნათელი გახადა მთელი მისი იდეოლოგიური მრწამსი. იგი მდუმარედ უსმენს ხეების ღაღაღს, რომლებიც თურმე მას უსურვებენ გამარჯვებას. მაინც, რომელ გამარჯვების შესახებ გველაპარაკება იგი? რატომ მთელ ლექსში არაფერია კონკრეტულად ნათქვამი, თუ რაზე ოცნებობს ავტორი?

„მიიღე სიბრძნე ქაღალდისა ის, იარე, უკან ნუ დაბრუნდები, და შენი ფიქრი მაღაროსავით იყოს დაბტვი უღაბურების...“

ანდა: იყავი დიდი გზების მდევარი, გულში სხვა ხმები იზაღებინა, და შენი სიყრმის მისწრაფებანი მიზრაფებოვით იფანტებიან“.

საკითხი საბოლოოდ გამორკვეულია. მწერალს ურჩევენ მიბადოს ვიდაც ქაღალდისა, რადგან იგი რაღაც „დიდი გზების მდევარია“. მაინც საინტერესოა ამ „დიდი გზის“ ისტორია, მწერალს უნდა მოვავიზოთ, რომ ეს „დიდი გზა“ არის ჩვენთვის ყოველად მიუღებელი და ყოველად გაუმარტლებელი.

როგორც ზემოთ ვწერდით ამ აზრების გამომხატველი მარტო შატბერაშვილი არ არის. გრიგოლ აბაშიძეც ხომ დაკარგულ შაბათებს მისტირის, შატბერაშვილიც ხომ ამ იდეოლოგიურ დასკვნას უკეთებს. აღნიშნული ავტორები წარმოადგენენ ერთ მთლიან იდეოლოგიურ ჯაჭვის რგოლებს, რომელთა აზრები და განწყობილებები ჩვენი არაა. ჩვენ წერილს აღარ გავაგრძელებთ. ვამთავრებთ რა ერთხელ კიდევ ავღნიშნავთ: საჭიროა იდეოლოგიურ ფრონტზე მტერი სიფხილედ, მეტი კლასიური სიმახვილედ დაუნდობლად უნდა ვამხილოთ ყველა ის მწერალი, რომლებიც ნებსით თუ უნებლიეთ ცდილობს ჩვენ მწერლობაში უცხო იდეოლოგიის შემოპარებას. ეს ჩვენთვის გადაუღებელი საბრძოლო ამოცანაა.

მაჯახარისხობანი

საბავშვო ლიტერატურის

სახელგამის გამგის მოადგილის ანხ. ლიდა გასვიანის წერილი

1.

სოციალიზმის მწიგნობელთა ახალი თაობის აღზრდა, რევოლუციური თვითშეგნების გამოკვლევა, ინტერნაციონალისტური სულიკვებების განმტკიცება უაღრესად მნიშვნელოვანი საქმეა.

იდეური და მხატვრული აღზრდისათვის საბავშვო და მოზარდთა ლიტერატურა უძლიერეს ბერკეტს წარმოადგენს. სამწუხაროა, რომ დღემდე შემოქმედებით გზებსა და მხატვრული საბავშვო წიგნის პრობლემას არც კრიტიკა და არც პრესა სათანადო ყურადღებით არ ეპყრობა.

ლიდა პასუხისმგებლობა ახალგაზრდობის ყველაზე უფრო ბეჯითი, ყველაზე ემოციონალური და სათუთი მკითხველის წინაშე. ამკაყოფილებს თუ არა ჯერ კიდევ ნორჩი საბავშვო ლიტერატურა იმ უზარმაზარ მოთხოვნებს, რომელთაც ჩვენი პარტია, საბჭოთა საზოგადოებრიობა და თვით პატარა მკითხველი უყენებს მას?

სამწუხაროდ, ჯერ კიდევ ვერა! ჩვენში მხატვრული სიტყვის ოსტატები იშვიათად ჰკიდებენ ხელს საბავშვო წიგნს.

ანალიზი (ხადჰყოფს, რომ, მიუხედავად მდიდარი მასალისა, ჩვენს ორიგინალურ საბავშვო ლიტერატურაში მცირედ მოიპოვება წიგნები დიდი სოციალური თემატიკის რკალიდან. მცირერიცხოვანია ისტორიული რევოლუციური და რადიკალიზმის ისტორიული რომანები, რევოლუციონერთა ბიოგრაფია. ამ თემების დამუშავება მოითხოვს ისტორიული ფაქტისადმი განსაკუთრებულად სათუთ მოპყრობას, იდეოლოგიურ და სოციალურ დასაბუთებას და მიზნობრივი დანიშნულების ნაოლად გათვალისწინებას. საჭიროა უარყოფით რევოლუციის ზერელედ ასახვა, ბავშვებს უნდა სერიოზულად ვაჩვენოთ საზოგადოებრივი მოვლენები მარქსისტული დასაბუთებით, ვუჩვენოთ ფაქტების კლასობრივი ბუნება. ამჟამად არსებული ისტორიულ მოთხოვნის დამახასიათებლად უნდა ჩაითვალოს, რომ მოქმედების წარმომშობი მიზეზები მოცემულია მხოლოდ პირადი გმირობის, კეთილშობილებისა და ვაჟკაცობის ფარგლებში, სხვა დანარჩენი კი უფერულად და უმნიშვნელოდა ასახული. რასაკვირველია, მწერალმა ღრმად უნდა დაინტერესოს მკითხველ თავისი გმირის სვებედით და ისე დააღაგოს მასალა, რომ იგი იოლად გასაგებდეს იყოს და ხალისიანად საკითხავდეს. მაგრამ აუტილებლად საჭიროა, რომ სოციალური ფონი არ დაიჩრდილოს. ისტორიული თემა მოითხოვს ავტორისაგან სერიოზულ გამოკვლევით მუშაობას. არც ერთი ძველად დამუშავებული მასალა, არც ერთი ძველი ისტორიული კონცეპცია არ შეიძლება საფრწუნოდ იქნეს მიჩნეული.

დიდი პასუხისმგებლობა აწევს საბავშვო წიგნის ავტორს, როდესაც იგი ისეთ სერიოზულ მოვლენებს ასახავს, როგორცაა ადამიანის სიცოცხლე, ტანჯვა და სიკვდილი. მათი უფულოდ და ზერელედ მოცემა ყოვლად დაუშვებელია.

ბ. ტიმოფევის ილუსტრაციები

ცნობილია, რომ შთაბეჭდილების შესაქმნელად საშინელებათა მომეტებულ რიცხოვნობას მნიშვნელობა არა აქვს. შეიძლება ასეული ადამიანის დაღუპვა აწერო, აუარება ჩინური წამება, და ახალგაზრდა მკითხველმა გულგრილად მიიღოს ყველაფერი. ეს კი მეტია, ვიდრე წმინდა ლიტერატურული ხასიათის დახასიათება. და პირიქით, შეიძლება აწერო, თუ როგორ მოიტეხა ფეხი ძაღლმა, და შეადრწუნო, ააღუგო პატარა მკითხველი.

აღნიშნულ საკითხებს განსაკუთრებით დიდი მნიშვნელობა აქვს ისტორიულ-რევოლუციურ რომანებში, რომელთაც მკითხველი დიდის ნდობით ექცევა, აქ საგნები და მოვლენები ისეა ათვისებული, თითქოს მართლაც მომხდარიყოს.

როცა ავტორს აკლია მხატვრული საშუალებანი დიდი საკითხების ემოციური დაძაბვით გადმოცემისთვის, უკეთესია ისინი უბრალო თხრობის სახით იქნას მიწოდებული. ჩვენს ბავშვებს უყვართ პეროიკა, განსაკუთრებით რევოლუციური პეროიკა. საჭიროა ამას გამოვყენებართ. ამ მხრივ ბიბლინეი-შვილის წიგნი „მიწა იციანს“ კამოს

ცხოვრებიდან კარგ მონაპოვარს შეადგენს. მაგრამ ეს არ კმარა.

2.

მცირეა აგრეთვე ჩვენი ორგინალური ლიტერატურა ხუთწლედის საკითხებზე და სოციალისტურ აღმშენებლობაზე, რომელიც ასახავდეს ახალ დამოკიდებულებას, ახალ პროცესებს, ახალ ადამიანებს. ცოტაა აგრეთვე წიგნები, სადაც აწერილია სოფლის ცხოვრება და ის კოლოსალური ცვლილებები, სასოფლო მეურნეობაში რომ მოხდა ჩვენს დროში.

ბავშვებს ძალიან უყვართ და ხშირადც მოითხოვენ წიგნებს ცხოველების, მხეცების, ფრინველების შესახებ. ცხოველების აწერილობა, მათი ცხოვრება, ბიოლოგიური ნიშნები, წარმოშობა, მათი როლი მეურნეობაში უნდა საინტერესო და მომხიბლავი ფორმებით იყოს მოცემული. ბავშვი მხოლოდ მაშინ ითვისებს მძაფრად წიგნს და მაშინ ინახავს მისი ცხოველისადმი დამოკიდებულება, როდესაც ესა თუ ის ტიპური ცხოველი, მაგ., ძაღლი თუ ვეფხვი, ატარებს პერსონალურ ფიზიონომიას და მოცემულია სრულიად კონკრეტული, ინდივიდუალური ნიშნები. ამ მხრივ სანიმუშოდ უნდა იყოს მიჩნეული სახელგანთ გამოცემა: შიო მღვიმელის „ზოობარკი“, მაისაშვილის მიერ გაფორმებული, ლევან მეტრეველის — „ამბავთა ქარავანი“, ძნელაძის მიერ გაფორმებული. ბავშვს უნდა შეეაყვაროთ ბუნება, ხოლო ბუნების აღწერილობანი წარმოადგენს სუსტ მხარეს არა მარტო ჩვენს საბავშვო ლიტერატურაში. საქართველოს მდიდარი ფლორისა და ფაუნის შესახებ რაც შეიძლება მეტი წიგნები უნდა დაიწეროს, საჭიროა მხატვრულად აისახოს ჩვენი სუბტროპიკული მცენარეულობა, ჭაობები და ჩვენი ალპური ზონები.

მძაფრად დგას საკითხი ავანტურული საბავშვო წიგნის შექმნის შესახებ. ამ

ჟანრის მალახარისხოვანი ლიტერატურა ჩვენ თითქმის არ მოგვეპოვება (თუ ანტონ ფურცელაძის „მაცი-ხეიტიას“ არ მივიღებთ მხედველობაში, რომელსაც წამყვანის როლი ვერ მიენიჭა). ამისათვის საჭიროა შევისწავლოთ ლიტერატურული მემკვიდრეობა ისეთი ოსტატების, როგორც მარკ ტვენის, დიკენსის, ჟულ ვერნის და მაინრიდის ივენენს, აგრეთვე სერგანტესის, დეფო, სვიფტის, დუმა და ვალტერ-სკოტის. ამ უკანასკნელთა გამოყენება შეიძლება, გარდა მოზრდილებისა, საშუალო ასაკის ბავშვებისთვისაც (მოსხენებულ კლასიკოსთა უმოკლესობა უკვე დაბეჭდილია და გამოცემა 34-35 წელს).

ყურადღება უნდა მიექცეს განსაკუთრებით საინტერესო ჟანრის — ავანტურულ-ფსიქოლოგიურ წიგნს.

სრულიად უმართებულაა აზრი, თითქოს ნაწარმოებში ფსიქოლოგიის მოცემა მავნე იყოს ბავშვებისათვის. რასაკვირველია, ჩვენ უარყოფთ ჩარსკაიას, ელიხოვსკის და სხვათა „ფსიქოლოგიზმს“, მაგრამ ჯანსაღი, აქტიური საზოგადოებრივ ადამიანის ფსიქოლოგია აუცილებლად საჭიროა და აინტერესებს ჩვენს ბავშვებს. მასალა ფსიქოლოგიურ-ავანტურული რომანისთვის აუარება. გმირული მოვლენები და გმირები, რომელზედაც უნდა შენდებოდეს ასეთი რომანი, მრავალია. ამ მხრივ ჩვენი მომავალი მარკ ტვენის გაცილებით უკეთეს პირობებში იქნება ჩაყენებული, ვიდრე ძველი და დიდი ოსტატი, რომელიც იძულებული იყო იდეალიზაციისათვის მიემართა.

3.

სამწუხარო მდგომარეობაში იმყოფება ჩვენში იუმორისტული საბავშვო ლიტერატურა; თითქმის არ მოგვეპოვება მხიარული, სიცოლის მომგვრელი წიგნი, თუ მხედველობაში არ მივიღებთ ქართული ფოლკლორის შედეგებს: „რწყილი და ჭიანჭველა“, „მელია და მწყერიჩიტა“, ბავშვებს კი სწყურიათ სიცოლი და ჩვენ ვერ ვაკმაყოფილებთ ამ მოთხოვნისათვის.

რევოლუციის წინა პერიოდში საბავშვო ლიტერატურა უმთავრესად დიდაქტიკური იყო და თუ იუმორი არსებობდა — უფრო პოლიტიკური ხასიათისა.

ჩვენ გვჭირია სიცოცხლით სავსე, ხალისიანი თაობა. ჩვენ უნდა აღვზარდოთ ბავშვებში იუმორის გრძობა, ეს მით უფრო, რომ ჩვენს ხალხურ შემოქმედებას მოუტია იუმორის, კვიმატობისა და გასართობი ფაბულის ბოწყინვალე ნიმუშები.

განსაკუთრებით სუსტია ჩვენი საბავშვო დრამატურგია, კერძოდ — საბავშვო კომედია. სუსტია ჩვენი საბავშვო პოეზია, არა გვაქვს სიმღერების კრებულები, დღემდის უყურადღებოდ მიჩნეულია საბავშვო გასართობები.

ახლა ცოტა რამ ზღაპრის შესახებ...

საერთოდ ზღაპრის საჭიროების გამო ატეხილი კამათი უკვე გადაჭრილად უნდა ჩაითვალოს. ვინ იქნება ამჟამად ზღაპრის აკრძალვის მომხრე? ბავშვებს უთუოდ უნდა განუფიქროთ ფანტაზია, შემოქმედებითი წარმოდგენის უნარი, „ტალანტიანი ოცნების ნიჭი“. ამ საქმეს სწორედ ზღაპარი უწყობს ხელს.

„ზღაპარს იშვიათი შესაძლებლობანი მოეპოვება; იგი ერთის დაკვირვებით ხელთ

ბ. ტიმოფევის ილუსტრაციები

ნალურ საბავშვო ლიტერატურაში მცირედ მოიპოვება წიგნები დიდი სოციალური თემატიკის რკალიდან. მცირერიცხოვანია ისტორიული რევოლუციური და რადიკალიზმის ისტორიული რომანები, რევოლუციონერთა ბიოგრაფია. ამ თემების დამუშავება მოითხოვს ისტორიული ფაქტისადმი განსაკუთრებულად სათუთ მოპყრობას, იდეოლოგიურ და სოციალურ დასაბუთებას და მიზნობრივი დანიშნულების ნაოლად გათვალისწინებას. საჭიროა უარყოფით რევოლუციის ზერელედ ასახვა, ბავშვებს უნდა სერიოზულად ვაჩვენოთ საზოგადოებრივი მოვლენები მარქსისტული დასაბუთებით, ვუჩვენოთ ფაქტების კლასობრივი ბუნება. ამჟამად არსებული ისტორიულ მოთხოვნის დამახასიათებლად უნდა ჩაითვალოს, რომ მოქმედების წარმომშობი მიზეზები მოცემულია მხოლოდ პირადი გმირობის, კეთილშობილებისა და ვაჟკაცობის ფარგლებში, სხვა დანარჩენი კი უფერულად და უმნიშვნელოდა ასახული. რასაკვირველია, მწერალმა ღრმად უნდა დაინტერესოს მკითხველ თავისი გმირის სვებედით და ისე დააღაგოს მასალა, რომ იგი იოლად გასაგებდეს იყოს და ხალისიანად საკითხავდეს. მაგრამ აუტილებლად საჭიროა, რომ სოციალური ფონი არ დაიჩრდილოს. ისტორიული თემა მოითხოვს ავტორისაგან სერიოზულ გამოკვლევით მუშაობას. არც ერთი ძველად დამუშავებული მასალა, არც ერთი ძველი ისტორიული კონცეპცია არ შეიძლება საფრწუნოდ იქნეს მიჩნეული.

ძველი სვანური ბალადა

რ ე მ ა ზ მ ა რ ბ ი ა ნ ი

— ვაი ჩემო მირანგულა,
ძაძიანი დედა გეღის
შვილო, როგორ გაყინულა
საყვარელი კერა შენი!

სიბნელეში ხაღდაც ისმის
კლდეებიდან წყლის ჩახჩახი,
ქარს დადმავს კავკასიის
ნისლიანი ჩაბლაჩი!

ახს. ლიდა გასვიანის ჟღერის დასასრული

იპყრობს უფრელებს მანძილებს, მას ჩე-
გია ერთი სამყაროდან მეორეში გადა-
ქროლვა, ნაირნაირ დროთა ურთიერთთან

ვაშუქების საქმეს. ამიტომაც კლასიკო-
ლების გამოცემაში, — მას კი დიდი
ყურადღება ექცევა სახელგამომცემ-

... იქნებ შვილო... გზას გადაადვი,
წაჭყვე შვავებს და ნამქერებს,
სად ხეობა ყრუ და მკაცრი
შესაზარად ჩაახველებს!

გარეთ მოვალ... გაყინული
ვარკვლევი ალარ ჩანან...
მხოლოდ მთები ჩაქიდულნი
დათოვლილი მხრებით დგანან!

... შიგნით შვილო... გზას გადაადვი,
წაჭყვე შვავებს და ნამქერებს,
სად ხეობა ყრუ და მკაცრი
შესაზარად ჩაახველებს!

... შიგნით შვილო... იმერეთით
მოიტანდი: პურს და მარილს,
პურს ბარკა ექნებოდა,
მარილს სიტკბო ღამას ქალის!

... იქნებ შვილო... გზას გადაადვი,
წაჭყვე შვავებს და ნამქერებს,
სად ხეობა ყრუ და მკაცრი
შესაზარად ჩაახველებს!

... შიგნით შვილო... იმერეთით
მოიტანდი: პურს და მარილს,
პურს ბარკა ექნებოდა,
მარილს სიტკბო ღამას ქალის!

... იქნებ შვილო... გზას გადაადვი,
წაჭყვე შვავებს და ნამქერებს,
სად ხეობა ყრუ და მკაცრი
შესაზარად ჩაახველებს!

... შიგნით შვილო... იმერეთით
მოიტანდი: პურს და მარილს,
პურს ბარკა ექნებოდა,
მარილს სიტკბო ღამას ქალის!

... იქნებ შვილო... გზას გადაადვი,
წაჭყვე შვავებს და ნამქერებს,
სად ხეობა ყრუ და მკაცრი
შესაზარად ჩაახველებს!

... შიგნით შვილო... იმერეთით
მოიტანდი: პურს და მარილს,
პურს ბარკა ექნებოდა,
მარილს სიტკბო ღამას ქალის!

... იქნებ შვილო... გზას გადაადვი,
წაჭყვე შვავებს და ნამქერებს,
სად ხეობა ყრუ და მკაცრი
შესაზარად ჩაახველებს!

... შიგნით შვილო... იმერეთით
მოიტანდი: პურს და მარილს,
პურს ბარკა ექნებოდა,
მარილს სიტკბო ღამას ქალის!

მიუზამის სახ. ზონი. ინგლისის რევო-
ლუციურმა მწერლებმა შექმნეს ფიქციური
მიუზამის სახელობისა. ფიქციური მიუზამის
დანიარება აღმოუჩინონ ფაქტობრივ ციხეებში

ბალზაკის ჟღერის. ფრანგულ და ინგ-
ლისურ ენებზე გამოვიდა წერილები, რომლებიც
ბალზაკს უწერია თავისი ოჯახის წევრებისთვის

ბარისის ნაციონალური გიგანტობა.
მართლაც გამოვიდა, რომლებიც მოცემული
იქნება ფირდაუსის შემოქმედებითი გზა.

ჩარლის ჩაპლინი ასრულებს ახალ სურათს,
რომლის სიტუაცია და სახელწოდებას ჯერ-
ჯერობით არ ამუშავებენ.

აჭარისტანის ქრონიკა

აჭარისტანის მხარეთმცო-
1905 წლის მხატვ-
რულ სახეისათვის
ტივით გამოყოფილია მხა-
ტვართა ჯგუფი, რომელიც ხელშეკრულების
საფუძველზე მუშაობს 1901 და 1905 წლების
მხატვრულ სახეისათვის.

ამერიკულ შუბრაღმა
კონსტანტინე
ტირან- მოთავსებულია გ. კ. ალექსანდრის
წერილი, რომელშიაც აღნიშნულია, რომ ამე-
როკა შევიდა ლიტერატურის ისტორიის ახალ

ნოზლის პაპიის გარემო
ამერიკის
ლიტერატურული საზოგადოებობა აცხადებს
უდიდეს უპყველობას ნოზლის პრემიის

აჭარისტანის ქრონიკა
ბის მარქსისტული ლენინურ აღზრდის ამ ერთ
დიდ საშუალებას.

